

13. Сокиринська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І.Г. Сокиринська // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 88–95.
14. Бланк І.А. Управление финансовыми рисками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
15. Березовий В.М. Управління кредитним ризиком аграрних позичальників / В.М. Березовий // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 86–93.
16. Власов В.І. Глобальна продовольча проблема: монографія / В.І. Власов. – К., 2001. – 506 с.
17. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О.І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2004. – 759 с.
18. Сухоруков А.І. Фінансова безпека держави: навч. посіб. / А. І. Сухоруков, О. Д. Ладик. – К.: ЦУЛ, 2007. – 192 с.

Рассмотрены основные подходы к обоснованию определения финансовой безопасности. Предложено авторское определение финансовой безопасности сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: конкурентоспособность, финансовая безопасность, конкурентоспособность сельскохозяйственных предприятий, финансовая безопасность сельскохозяйственных предприятий.

The main approaches to disclosure of essence of the financial security are examined. The author's definition of the financial security of agricultural enterprises is propounded.

Keywords: competitive ability, financial security, competitive ability of agricultural enterprises, financial security of agricultural enterprises.

Рецензент: д.е.н., професор С.А. Кравченко

Дата надходження в редакцію: 12.04.2012 р.

УДК 675:658

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ: ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ПЕРЕВАГИ РОБОТИ СИСТЕМИ

С. А. Гаркуша, к.е.н., Сумський національний аграрний університет

В статті розглянуто питання впровадження автоматизованих систем обліку на підприємства. Подані основні переваги та можливості роботи даної системи, наведені результати від її впровадження.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному підприємстві обчислювальна техніка суттєво підвищує якість обробки облікової інформації. При цьому застосування комп'ютерів змінюється зміст та організація праці облікового персоналу: зменшується кількість ручних операцій з обробки первинних документів, систематизації облікових показників, заповнення реєстрів та звітних форм. Облікова праця стає більш творчою, спрямованою на організацію та удосконалення обліку.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації, а при переході до автоматизованої форми бухгалтерського обліку прискорення швидкості надання інформації досягається раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язанню теоретичних і методологічних питань розробки в галузі автоматизації облікових процесів і впровадження системи на підприємства присвячена значна кількість досліджень вітчизняних вчених таких як: Кузьмінській Ю., Писарчук О.В., Костецька Н.І., Левицька С.О, Марченко Д.М., Аніловська Г.Я. та ін.

Але на сьогодні залишається дуже багато не вирішених питань, які стосуються практичного впровадження програм для ведення бухгалтерського обліку на підприємства всіх форм власності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування впровадження автоматизованих систем обліку на підприємства та узагальнення переваг від їх використання.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування впровадження автоматизованих систем обліку на підприємства та узагальнення переваг від їх використання.

Виклад основного матеріалу. Основою удосконалення бухгалтерського обліку є підвищення рівня економічних знань та ділової кваліфікації працівників облікового складу, оскільки в сучасних умовах правильно і раціонально організувати облікові роботи в підприємстві можуть тільки спеціалісти, які знають як методологію і техніку обліку, так і економіку виробництва. Вони повинні володіти певним рівнем знань в галузі планування, фінансування, кредитування, економічного аналізу, права, ефективно використовувати сучасні засоби обчислювальної техніки для опрацювання обліково-економічної інформації. Як зазначає Наконечна Н.В. [1, с. 330] із запровадженням автоматизованих облікових систем на підприємстві, бухгалтери та управлінці отримують

ють численні переваги. Для того, щоб це не було проблематично, на підприємстві потрібно створити ефективну автоматизовану облікову систему з найменшими витратами, добрати та навчити персонал роботи з цією системою, вибрати оптимальну облікову систему для підприємства, вибрати структуру комп'ютерної бухгалтерії для того, щоб ефективно гарантувати економічну безпеку на підприємстві.

В свою чергу Реслер М.В. [2] зазначає, що із застосуванням комп'ютерних технологій значно розширюються можливості аналітичного обліку. Побудова і використання інформаційних систем у середовищі обліково-аналітичного забезпечення управління фінансами передбачає перегляд основних стратегічних та концептуальних принципів ведення обліково-аналітичних робіт на основі комп'ютеризації, а також відповідного організаційно-методичного забезпечення оптимального управління виробництвом у ринковому середовищі.

Існує декілька переваг впровадження автоматизації обліку на підприємстві. Так автор Кузьмінський Ю. [3, с. 28-29] зазначає, що вигода або невигода впровадження інформаційної системи означає відповідність або невідповідність результатів роботи системи меті й завданням компанії. Вибір інформаційної системи, а також постановку завдань треба проводити виходячи з рамок довгострокового економічного планування. Основними вигодами від впровадження АСБО є зниження операційних і управлінських витрат, економія обігових коштів, зменшення циклу реалізації продукції, зниження комерційних витрат, зменшення дебіторської заборгованості, збільшення обіговості коштів. Класичним ефектом упровадження інформаційної системи є зниження витрат на підвищення якості контролю собівартості продукції за рахунок точної їх деталізації. Впровадження АСБО дає змогу, на думку автора, оптимізувати рівень запасів, збільшити обсяг продажу за рахунок підвищення якості обслуговування клієнтів.

Також існує декілька підходів до впровадження автоматизації обліку на підприємстві, про що вказують автори Писарчук О.В. та Уварова В.С. [4, с. 349]: перший метод базується на зміні типової конфігурації відповідно до робочого плану рахунків підприємства. Другий метод базується на збільшенні рівнів структури і кількості довідників при незмінній конфігурації програми „1С: Бухгалтерія”. При впровадженні АІСО як за першою, так і за другою методикою є позитивні сторони. Так, при впровадженні першої методики серед наявних переваг, вважають автори, виділити наступне: змінений план рахунків повністю відповідає робочому плану рахунків підприємства, що полегшує адаптацію бухгалтерів до роботи в програмі; залишається незмінним підхід ведення аналітичного обліку; за допомогою нових впроваджень краще розкривається специфіка підприємства. Впровадження підприємством дру-

гої методики автоматизації обліку дозволяє досягти більшої ефективності, оскільки вона базується на застосуванні типової конфігурації програми „1С: Бухгалтерія”. В свою чергу, це обумовлює наявність певних переваг, а саме: можливість вивчення і використання функціональних можливостей програми „1С: Бухгалтерія”, зокрема, автоматизованих форм документів; можливість прийняття більш раціональних і ефективних управлінських рішень, завдяки вдосконаленню аналітичного обліку, шляхом впровадження нових структурних рівнів довідників; можливість без додаткового допрограмування застосовувати всі оновлення програмного продукту.

Костецька Н.І. [5, с. 195-196] зазначає, що на практиці існують різні підходи до організації бухгалтерського обліку і аналізу аграрних підприємств за допомогою комп'ютерних технологій, серед яких: стандартний; змішаний; індивідуальний. Перший підхід до автоматизації передбачає використання стандартної конфігурації однієї з програм і моделі обліку, яку заклали в неї розробники. Цей варіант згодиться тим підприємствам, які: тільки починають господарську діяльність, і модель, реалізована в тільки що купленій конфігурації, задовольняє їхні облікові потреби; вже використовують ту саму модель обліку, що й у стандартній конфігурації; згодні змінити свою облікову політику і звісти її до тієї, яку закладено у типову конфігурацію. Другий підхід відрізняється від першого тим, що придбана стандартна конфігурація поступово доопрацьовується відповідно до облікових особливостей сільськогосподарських підприємств. Через це він привабливий для тих, які не мають сталої облікової політики, що до того ж поступово змінюється паралельно зі зміною програми. Третій підхід автоматизації бухгалтерського обліку передбачає процес обстеження підприємства і підготовки технічного завдання, яке відображає облікові особливості. При цьому підприємства можуть мати будь-яку систему обліку відповідно до потреб управління.

Автори Левицька С.О. та Романюк А.В. [6, с. 195-196] вказують, що при введенні автоматизованої системи обліку на підприємстві, перш за все, необхідно оцінити ризик відставання від конкурентів у результаті неминучого старіння комп'ютерної програми, тому що програмні продукти, як і інші види матеріальних активів, мають надзвичайно високу швидкість заміни новими видами або версіями. Далі слід оцінити масштаби комп'ютеризації. При цьому треба пам'ятати, що облікова інформація є необхідною не лише для бухгалтерії, а й для інших структурних підрозділів підприємства. Тому потрібно визначити весь обсяг інформації, яка необхідна для внутрішнього користування на підприємстві. І лише тоді, коли сплановано процес організації обліку та визначені масштаби і завдання комп'ютеризації бухгалтерського обліку, слід приділити увагу безпосе-

редньо питанню вибору програмного продукту.

В свою чергу Марченко Д.М. [7, с. 253] пропонує здійснювати подальший розвиток систем на основі розширення складу функціональних задач за рахунок невирішених задач з незначним обсягом вхідної інформації, та інтелектуалізації раніше розроблених.

Аніловська Г.Я. [8, с. 273] зазначає, що дотримання нормативних вимог до розроблення і впровадження інформаційних систем обліку повинно забезпечувати: систематизацію механізмів ведення обліку та обміну електронними документами між об'єктом автоматизації та інформаційними системами інших об'єктів; інформаційну безпеку такої взаємодії; надійність сукупного функціонування різних інформаційних систем; розширення асортименту інформаційних послуг.

Все частіше керівники підприємств з метою підвищення рентабельності та конкурентоспроможності використовують в своїй роботі спеціальні програми, що допомагають автоматизувати облікові процеси і управління підприємством. У асортимент програмних продуктів, що пропонуються на ринку автоматизації входять і прикладні рішення для автоматизації бухгалтерського обліку підприємств, і рішення для організації управління торгівлею та ін. Всі вони є ефективними і сучасними програмними рішеннями, що підвищують ефективність підприємства та стимулюють його розвиток.

Автоматизація облікових процесів повинна сприяти правильній організації обліку підприємств з мінімальним обсягом початкових інвестицій. Програма повинна дозволяти можливість введення повної фінансової звітності відразу після її установки. Крім того, вона має передбачати поетапну автоматизацію обліку управління витратами. Програма повинна мати змогу імпортувати дані з іншого програмного забезпечення.

Загальна інформаційна база, в рамках якої здійснюється бухгалтерський, управлінський і податковий облік, призводить до істотного зниження трудомісткості ведення обліку за рахунок використання єдиних масивів інформації. Основними перевагами даного підходу є:

- розширені функціональні можливості;
- зручний інтерфейс;
- нові інструменти аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- створення різноманітних аналітичних звітів;
- висока продуктивність;
- розмежування прав доступу до даних.

На кожному етапі розвитку підприємства, його власникам, менеджерам та фахівцям потрібні відповідні інструменти для підтримки і забезпечення тих завдань, які стоять перед підприємством. Тому необхідно розробити напрямлення, можливості та можливі вигоди направлени на реалізацію вирішень завдань автоматизації обліку (таблиця 1).

Таблиця 1

Направлення, можливості та можливі вигоди від автоматизації облікових процесів*

Направлення автоматизації системи обліку	Можливості автоматизації процесів	Можливі вигоди
Єдиний інформаційний простір	- Єдина інформаційна база для всіх структурних підрозділів підприємства; - оперативне отримання інформації; - обмін даними між відокремленими підрозділами підприємства.	- Підвищення ефективності роботи підприємства; - ефективний контроль над діяльністю підприємства; - своєчасність прийняття управлінських рішень.
Облік кадрів	- Планування потреби в персоналі; - автоматизований кадровий облік; - автоматичне формування кадрових документів та відповідних форм звітності.	- Оперативність доступу до кадрової інформації; - ефективне управління кадрами.
Облік праці та її оплати	- Автоматизація обліку праці та її оплати у відповідності до чинного законодавства.	- Підвищення ефективності праці працівників підприємства; - більш точний розрахунок заробітної плати.
Облік реалізації товарів (робіт, послуг)	- Реєстрація замовлень; - автоматичне оформлення документів; - автоматизація оплати за товари (роботи, послуги).	- Підвищення ефективності роботи; - контроль за дебіторською заборгованістю.
Бюджетування, управління фінансами	- Планування руху коштів підприємства; - фінансовий аналіз; - оперативний облік руху грошових коштів; - планування надходження і витрат грошових коштів.	- Контроль за результатами діяльності підприємства; - ефективне управління коштами підприємства.
Облік запасів	- Облік запасів за місцями зберігання; - контроль та облік зберігання запасів в аналітичному розрізі.	- Підвищення ефективності роботи працівників складу; - підвищення швидкості оформлення надходження та вибуття запасів.
Облік придбання товарів (робіт, послуг)	- Управління замовленнями підприємства; - управління закупівлями.	- Оптимізація закупівель; - ефективне використання оборотних засобів.
Автоматизація розрахунку собівартості	- Автоматичний розрахунок собівартості; - оперативне отримання інформації про собівартість готової продукції.	- Зниження собівартості готової продукції за рахунок оперативного прийняття управлінських рішень (в основному ефективне для несільськогосподарських підприємств).
Звітність підприємств	- Створення системи оперативної звітності; - формування аналітичних звітів.	- Своєчасність прийняття управлінських рішень.

* теоретично узагальнено автором

Повний цикл робіт з автоматизації обліку, включаючи: обстеження фінансово-господарської діяльності підприємства, підбір і постачання оптимального пакету програм, постачання і монтаж комп'ютерної техніки, постановку обліку, навчання персоналу, необхідно розпочинати із впровадження.

Умовами, що дозволяють застосовувати швидке впровадження, є відповідність більшості бізнес-процесів підприємства, що автоматизується, в типовому рішенню, готовність керівництва підприємства при необхідності і обґрунтованості реорганізовувати окремі бізнес-процеси, чітке, повне і своєчасне виконання поставлених перед підприємством завдань. При цьому, можна використовувати наступні підходи: на стадії підготовки проекту виявляється принципова можливість використання типового рішення, визначається готовність керівництва виділити максимум робочого часу співробітників підприємства для участі в проектних роботах. Ці висновки наводяться в звіті про експрес-обстеження.

Експрес-обстеження може бути представлено етапом визначення застосовності типового рішення і етапом визначення кількості призначених для користувача ліцензій, отриманні відомостей про підприємство, оцінки витрат по автоматизації. Наприкінці стадії підготовки проекту на підставі звіту про експрес-обстеження приймається рішення: чи варто починати проект автоматизації на основі типового рішення.

На стадії комплектації визначається склад використовуваних модулів типового рішення, при необхідності документуються вимоги на їх налаштування і проводиться необхідна модифікація.

Роботи на стадії введення системи в дію виконуються за класичною проектною технологією - проводиться навчання всього персоналу автоматизованої системи обліку у відповідності з технологічними інструкціями, готуються вихідні дані, аналізується коректність оброблюваної інформації і формованих результатів. Після введення в експлуатацію системи необхідно її супроводжувати, при необхідності розвиваючи та розширюючи необхідний функціонал відповідно до розвитку підприємства і розширення його вимог.

Особливістю проектів створення комплексних автоматизованих систем управління на великих підприємствах створена необхідністю вирішення протиріччя між вимогами до автоматизованої системи:

- зі сторони бізнес-процесів фінансового обліку і аналізу;
- зі сторони бізнес-процесів ресурсного управління (оперативного обліку, планування, логістики).

Основою господарської діяльності будь-якого підприємства є матеріальні потоки. Тому раціональне управління товарно-матеріальними цінностями, а також мінімізація складських запасів у поєднанні з гарантованим забезпеченням

діяльності підприємства, є основою його ефективності. Саме для цього і призначена автоматизація складу підприємства. Вона дозволяє максимально організувати складське господарство, а також підвищити продуктивність праці співробітників постачальницько-збутових структур і працівників складу. У програмі комплексної автоматизації складу від «1С» реалізований детальний оперативний облік продукції, матеріалів і товарів, що знаходяться на складах. До того ж, за допомогою її забезпечується повний контроль всіх запасів матеріальних і товарних цінностей на підприємстві в цілому. Автоматизація обліку складу дозволяє:

- здійснювати управління залишками товарно-матеріальних цінностей в різних одиницях виміру на декількох складах;
- деталізувати розташування товару на складі за місцем його зберігання, що полегшує обробку замовлень клієнтів на складі;
- вести роздільний облік товарів, прийнятих на реалізацію та власних товарів;
- враховувати терміни придатності, серійні номери і сертифікати товарів;
- комплектувати і розуккомплектовувати товарно-матеріальні цінності.

Управління відношеннями з клієнтами - це невід'ємний функціональний бік сучасної комплексної інформаційної системи будь-якого підприємства. У прикладних рішеннях «1С» реалізуються основні функції, які забезпечують індивідуальний підхід до кожного контрагента - постачальника, покупця та ін. У цей функціональний набір входять:

- реєстрація і зберігання всієї інформації про контрагентів, а також історію взаємовідносин з ними;
- інтегрований аналіз відносин зі всіма клієнтами;
- планування та аналіз контактів і операцій;
- оцінка ефективності маркетингових і рекламних акцій.

Добре розвинені механізми ціноутворення дають можливість підприємству визначати і реалізовувати таку цінову політику, яка є для нього найбільш вигідною з врахуванням аналітичних даних про попит і пропозицію на ринку.

Програма по комплексній автоматизації дозволяє організувати:

- оперативне планування витрат і надходжень грошових коштів - так званий платіжний календар;
- оперативний контроль і облік руху грошової маси підприємства в касах і на розрахункових рахунках.

Розробка «1С» автоматизації обліку є необхідною для будь-якого господарюючого суб'єкта. Адже на основі бухгалтерського і податкового обліку формується регламентна звітність кожного

підприємства. Оскільки бухгалтерський облік є одним з найвідповідальніших ділянок діяльності підприємства, бухгалтери мають бути забезпечені ефективним і надійним інструментом автоматизації. Тому впровадження автоматизації бухгалтерського обліку є такою ж необхідністю, як посада бухгалтера на підприємстві.

Рішення «1С» по автоматизації бухгалтерського обліку дозволяє здійснювати:

- облік касових і банківських операцій;
- облік матеріалів, продукції і товарів;
- облік нематеріальних активів та основних засобів;
- облік розрахунків з персоналом, контрагентами та бюджетом;
- облік витрат та розрахунок собівартості продукції і товарів;
- облік торговельних операцій, включаючи роздрібну та комісійну торгівлю.

Програмний продукт, що випускається фірмою «1С» відносно оплати праці, дозволяє виробити комплексну автоматизацію підприємства та здійснювати:

- розрахунки заробітної плати;
- кадровий облік і аналіз кадрового складу;
- автоматизацію кадрового діловодства;
- управління фінансовою мотивацією персоналу та вирішення інших завдань по автоматизації розрахунків з працівниками підприємства.

Аналіз ефективності дає керівникові підприємства можливість повністю охопити весь свій бізнес. Це здійснюється за допомогою ключових показників, що розраховуються на основі операційної інформації. До складу прикладного рішення входить набір, що складається з п'ятдесяти показників ефективності підприємства. Впровадження рішення «1С» під назвою «Монітор ефек-

тивності» дозволяє:

- відстежувати динаміку всіх показників;
- уточнювати отриману інформацію;
- отримувати інформацію в наочній зручній формі;
- аналізувати ключові показники ефективності підприємства.

Впровадження рішень «1С» відбувається швидко і легко. Можна запропонувати різні варіанти установки і комплектації програмних продуктів, у тому числі і поетапне впровадження. Така можливість забезпечується за рахунок збалансованого складу самих прикладних рішень і високої технологічності платформи «1С: Підприємство».

Висновки. Вибір стратегії автоматизації і розвитку системи - найвідповідальніший крок перед початком проекту. Якщо мета автоматизації для керівництва підприємства як правило очевидні, то технологія досягнення результату на всіх етапах проекту - не так прозорі. Але переваги цих структур можуть бути направлені лише на ефективне вирішення конкретних поточних завдань. Переваги автоматизації обліку очевидні: наявність бази даних, що відображає всю необхідну інформацію про роботу підприємства в реальному часі; легкий, швидкий і чітко розмежований доступ до інформації для будь-якого співробітника підприємства; простота і точність формування будь-якої звітності про діяльність підприємства; можливість оперативного отримання інформації, що дозволить керівництву приймати більш зважені і обґрунтовані рішення; поліпшення ефективності роботи підприємства в цілому.

В результаті система автоматизації обліку істотно підвищить ефективність роботи підприємства та його конкурентоспроможність.

Список використаної літератури:

1. Наконечна Н.В. Автоматизовані облікові системи як інструмент гарантування економічної безпеки підприємства [Текст] / Н.В. Наконечна // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2010. – вип. 20.12. – С. 327-331.
2. Реслер М.В. Автоматизація обліково-аналітичних робіт на підприємстві [Електронний ресурс] / М.В. Реслер // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vviem/2011_1/22.pdf
3. Кузьмінський Ю. Оцінка ефективності впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік [Текст] / Ю. Кузьмінський // Бухгалтерський облік і аудит: Всеукраїнський щомісячний науково-практичний журнал. – 2011. – №7. – С. 27-31.
4. Писарчук О.В. Вдосконалення методичних підходів до автоматизації обліку з урахуванням специфіки підприємства [Текст] / О.В. Писарчук, В.С. Уварова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. – С. 348-350.
5. Сава А.П. Проблеми і перспективи застосування облікових комп'ютерних технологій в управлінні аграрними підприємствами [Текст] / А.П. Сава // Сталій розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – №3. – С. 193-199.
6. Левицька С.О. Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи вітчизняних підприємств [Текст] / С.О. Левицька, А.В. Романюк // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – №2(50). – С. 156-163.
7. Марченко Д.М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело зростання його ефективності [Текст] / Д.М. Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6(96). – С. 248-254.

8. Аніловська Г.Я. Інформаційна безпека підприємства в умовах використання сучасних інформаційних технологій [Текст] / Г.Я. Аніловська // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2008. – вип. 18.9. – С. 270-273.

В статье рассмотрен вопрос внедрения автоматизированной системы учета на предприятия. Поданы основные преимущества и возможность работы данной системы, приведены результаты от ее внедрения.

In the article the question of CASS introduction of account is considered of enterprises. Basic advantages and possibilities of work of this system are given, offered results from its introduction.

Рецензент: д.е.н., професор В. А. Борисова
Дата надходження до редакції: 27.03.2012 р.

УДК 338.43:330.341.2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Н. О. Макаренко, ст. викл, Сумський національний аграрний університет

Дослідження присвячено вивченню конкурентоспроможності аграрної галузі з метою удосконалення критеріїв та методологічних аспектів оцінки конкурентоспроможності з урахуванням умов господарювання та ресурсомісткості виробництва.

Постановка проблеми. Основою ефективного функціонування аграрного сектору економіки в умовах ринку є розвиток конкуренції і підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. Як показує світовий досвід, конкурентоспроможність при правильному використанні її принципів є фактором стабільного та ефективного розвитку виробництва в ринкових умовах. Тому більшість країн з розвинутою ринковою економікою однаково дбають як про повноцінну конкуренцію, так і про стабільність ринку. Для цього конкуренція вводиться в цивілізовані рамки і є справедливою. Товаровиробникам створюються рівні умови доступу до товарних ринків, ринкової інформації, новітніх технологій. Досліджуючи проблеми конкурентоспроможності, В.Г.Андрійчук зазначає, що «сільськогосподарські підприємства, як суб'єкти аграрного ринку, неорганізовані, оперують в умовах чистої конкуренції і знаходяться під тиском більш сильних і організованих суб'єктів ринку з вищим рівнем монополізму. Адже несправедливість розподілу доходів закладається ще на ринку ресурсів для сільгоспвиробників» [1, с. 20]. У зв'язку з цим Т.Г.Маренич стверджує, що «кожна з організаційних форм сучасних сільськогосподарських підприємств повинна чітко враховувати: перспективи свого розвитку в умовах вимог ринку і конкурентоспроможності; наскільки діюча інституціональна основа, на базі якої працює підприємство, може сприяти підвищенню його конкурентоспроможності» [6, с.104].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття конкурентоспроможності трактується й використовується в економічному аналізі залежно від об'єкта дослідження, а критерії оцінки й фактори динаміки конкурентоспроможності про-

дукції, агропідприємства, галузі та національної економіки мають певну специфіку. Більшість науковців оцінюють: конкурентоспроможність агропідприємств за рівнем рентабельності або за трьома показниками: собівартістю і ціною її одиниці, а також рентабельністю продажу.

Вагомий внесок в дослідження особливостей забезпечення конкурентоспроможності в системі організації виробництва сільськогосподарської продукції зробили вчені В.Г.Андрійчук [1, с.20], А.Е.Воронкова [2, с. 214-219], В.М.Жмайлов [4, с.86-90], Т.Г.Маренич [6, с.102-124], О.Ю.Пащенко [7, с.14], В.Е.Реутов, Н.З. Вельгош [8, с.89], О.В.Шубровська [9, с.154-159] та ін.

Проблема організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку виробництва на основі функціонування організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі у пореформений період є багатогранною і складною для вирішення, оскільки тісно пов'язана із загальним розвитком агропромислового виробництва, адаптацією реформованих сільськогосподарських підприємств до ринкового середовища і необхідністю підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, окремих галузей і підприємства в цілому.

Метою дослідження є комплексна оцінка конкурентних можливостей, конкурентоспроможність та конкурентні позиції в агровиробництві, конкурентні можливості і конкурентні переваги в агровиробництві.

Результати досліджень. На сьогодні «необхідність економічної, фінансової та соціальної стабілізації сільськогосподарських підприємств на принципах конкурентоспроможності пов'язана зі зростаючою лібералізацією ринку, вступом України до СОТ, розширенням ЄС», - зазначає